

PRZYSZŁY (1165) *part praet act*

sg m N przyszył (35). ◇ G przyszył(ego) (185), przyszył(ego) (1) *HistAl*; -ého (32), -ego (2) *BiałKat*, *KochMarsz*, -(e)go (151). ◇ D przyszył(emu) (14); -ému (1) *KochFrag*, -emu (1) *KochPs*, -(e)mu (12). ◇ A przyszył (116), przyszył(e)go (2). ◇ I przyszył(ym) (90), przyszył(e)m (14); -(e)m *PatKaz II*, *ComCrac* (3), *RejKup*, *ModrzBaz* (2); -ym : -(e)m *ConPiotr* (1:2), *Diar* (1:3), *UstPraw* (4:2). ◇ f N przyszył(a) (2). ◇ G przyszył(iej) (56), przyszył(iej) *OpecŻyw* (3), przyszył(iej) (1) *MurzNT*; -ěj (10), -(e)j (46). ◇ D przyszył(iej) (4); -ěj (1), -(e)j (3). ◇ A przyszył(ą) (46). ◇ I przyszył(ą) (4). ◇ L przyszył(iej) (24), przyszył(iej) *OpecŻyw* (3); -ěj (1), -(e)j (23). ◇ n N przyszył(e) (2). ◇ G przyszył(ego) (44); -ého (12), -ego (1) *MurzNT*, -(e)go (31). ◇ D przyszył(e)mu (5), przyszył(emu) (1) *MurzNT*. ◇ A przyszył(é) (30); -é (13), -(e) (17). ◇ I przyszył(ym) (3). ◇ L przyszył(ym) (15). ◇ pl N m pers przyszli (2). *subst* przyszył(é) (19); -é (2), -(e) (17). ◇ G przyszłych (118). ◇ D przyszył(ym) (15), przyszył(e)m (1) *TarDuch*. ◇ A *subst* przyszył(é) (227); -é (47), -e (1), -(e) (179); -é : -e *OpecŻyw* (4:1). ◇ I f przyszył(emi) (10); -émi (4), -(e)mi (6). n przyszył(e)mi (1). ◇ L przyszłych (55).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.; też s.v. *przyjść*.

I. W funkcji part fut (1156) :

1. *Który przyjdzie, tj. będzie, nastąpi, zdarzy się, zaistnieje; futurum HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, JanStat, JanPrzyw, Cn; venturus HistAl, PolAnt, Vulg, JanStat, Cn (1140) :*

A. W przyszłości nieokreślonej: kiedyś, nie wiadomo kiedy (851) :

a. O wydarzeniach; adventurus HistAl; affuturus PolAnt; eventurus Calep (628) : Vbacz s tego iako przedtym Piotra [Jezus] wyłoko wielbił/ a po malym czałie/ fłatane^m go nazwał/ dlá tego iijz odrádzál milofciá fwiétká/ mękę iego przyfłá. *OpecŻyw* [57], 22v, 26, [57], 86, 102, 106v; *OpecŻywList* C2v; *HistJóz* B2; Boże ktoris nam tę radoscz sprawił/ Zes nas prziszłych trudności pozbawił: Zachoway we zdrowiu nasze pany *KlerPow* [7]; Ięzu ktorys ftrafzliwą opufciálość/ y przyfzłe antychryta przelladowanie opowiedział. f(miłuj) fie nad <nami>. *TarDuch* B7v; *FalZioł* II 9a; *WróbŻołt* B7v; Abowiem z káżdey ftrony gdzie fie kolwiek obezrzał zewfłech ftron mie ogárnęły węzły fmiertelne/ á nic infłego blifłego przed fobá niewidzę iedno grob á wielkie przyfłle wciłki fwoie. *RejPs* 170v, 198v; *RejRozpr* K2v; Plęmieniá žmijów któsz wám wkázáł abyście przed gniewem przyfzłym wciekli? *MurzNT Luc* 3/7, k. 178v *marg*; *KromRozm II* e3v; W Tym Pfalmie ięft modlitwá ku Pánu Bogu dułze fkrufzoney/ ktora ná fię czúie przyfzłá frogość rozgniewánia Páńfkiego/ zá fprołne złości fwoie. *LubPs* B4v, V3; *KrowObr* 162, 163; A ze ftá miedzy nimi tám znajdyełz iednego/ Aby fie wždy przełtrzezał vpadku przyfzłego. *RejWiz* 171, 83, 141, 174v; Co iuż przeminęło/ wiem: ále coby miáło być przyfłłego: nie wiem. *Leop* 4.*Esdr* 4/46; Biłkup ma pilen náuki być náprzećiwko przyfzłym nieprzełpiećnościam/ y fám dla fiebie/ y dla poddánych/ by niebyli zwiedzeni. *Leop* 2.*Tim* 4 *arg*, *Gen* 41/27, *Ier* 16 *arg*, 1.*Thess* 1/10; Pan iákoby fpracowany od vporne^{so} zuchwálftwá ludzkie^{so} po^mftę przyfzłá oznáymuie. *BibRadz* I 4a *marg*; O ktorým zbáwieniu dowiedowáli fię y bádali Prorocy/ ktorzy o przyfzłey ná nas łáfce prorokowali. *BibRadz* 1.*Petr* 1/10, I 5d *marg*, *Ez* 10 *arg*, 2.*Mach* 15/8, II 29c *marg*, 1.*Thess* 1/10, II 130c *marg*; Byli też niektorzy co ie s tego [*Gigantów z rozpusty*] wyftrzegáli y przyfzłe plagi powiedáli *BielKron* 5, 5, 93v, 137v, 307v; Ostenta, Znáki nieyákíe co przifzłego známienuyáce. *Mącz* 445c; Multum potest provisio animi et praeparatio

ad minuendum dolorem, Wiele waży przezyrzenie á przigotowanie ku vlzeniu prisłego [!] smutku y záłości. *Mącz* 495b, 213a, 373b, [407]a, 429a, 459a [2 r.]; *OrzQuin* Y2v, Z3, Z4, Aa; á prawie we wżyftkim thym ołmnaftym kápitulum o tym [*Duch Św.*] fie zábawić raczył/ áby wyprawił doftátecznie vpad á zginienie przyzłte tey bestiey á tego nędznego Bábilonu. *RejAp* 147, 109, 122, 137v, 188; ktora [*polska swoboda*] była ze zdrowiem Rzeczypołpolitey/ iáko dziliefzse nowe łtroie/ łá łwietne/ zuchwálftwem rołpuftnym/ ktore iest ze złym/ á vchoway Boże/ áby nie s przyzłłą niewolá Polłká. *GórnDworz* L6v; A ták wżzechmogácy Pánie/ ráczyłz nam dáć tákie łercá y tákie myłli/ [...] ábychmy [...] grzechow łie káiáli/ y od przyzłłych łie powłciágáli. *RejPos* 113v; A nie tylko figury ábo podobieńftwá nám o tey przyzłzey [!] wodzye [*tj. wodzie chrztu*] rozumieć dawály/ ále y Prorocy iáwnnie powiedáli. *RejPos* 153v, B2, 66, 67, 110v, 121 (19); *BiałKat* 353v; *GrzegŚm* 38; A my chociay widzimy ty łtráłzne przygody/ Nic łie tey łrodze przyzłzey nie łękamy łzkody. *RejZwierc* 249v, 40v, 42v, 88, 155v, [193] (11); *RejPosRozpr* c2; *RejPosWstaw* [143³]; *MycPrz* I A2 [2 r.]; *BiałKaz* D4; *StryjWjaz* C4; *CzechRozm* 257v; ktore^{so} [*Melchizedeka*] Apołtoł ł. wíetłzem y zácnieyłzem kapłanem zowie nizeli bjł Abráham. bo znáczył ofiarę przyzłłą y kapłáńftwo nowe^{so} zákonu *SkarŻyw* 284, 102, 262, 270, 481 [2 r.]; niektorzy odłázciáiąc łię od Zborow y náuki Apołtołłkiey/ náuki nowe y Zbory łobie zákłádáli: A tym też iuz przyzłłego Papietłwá fundáment zákłádáli. *CzechEp* 357, 28, 153, 175, 201; *WisznTr* 21; Wnet páłterzom zwiáftowano/ od Aniołow powiedziano/ włzem z Bożego národzenia/ wielkie ludzkie poćiefzenia/ przyzłłego zbáwienia. *ArtKanc* C; *KochPropKKoch* 4; *ZawJeft* 46; Węgrowie skarzá się ze vacuis manibus idá iz nám trzeba naprzyszłe potrzeby się oględáć *ActReg* 64; Omen – Wíelzczba oprzilłim łzczefcia [!] albo niezczefczciu. *Calep* [729]a, 444b; *GórnTroas* 7; *GrabowSet* H2v; *OrzJan* 15; day nam [*Panie*] to/ áby my [...] byliłmy od przyzłłych niebełpieczeńftw/ y od wiekuilłtey łmierci wyłwobodzeni. *LatHar* 483, 497; Ale łmierć krolowála od Adámá áż do Moyzełzá: też y nád tymi ktorzy nie zgrzełzyli ná podobieńftwo przestęptwá Adámowego/ ktory iest kłztałtem onego przyzłłego. *WujNT Rom* 5/14; O ktorým zbáwieniu wywiádovali łię y bádáli Prorocy/ ktorzy o przyzłzey ná was łáłce prorokowáli *WujNT 1.Petr* 1/10, *Matth* 3/7, s. 109, 175, *Luc* 3/7, s. 369 (10); Boiáźń o przyzłzey łmierci/ vmyłł człowieczy koniecznie zátrozyć mułi *WysKaz* 46; DŁa zábiefzenia przyzłłym łáłzóm chcemy y łkázuiemy/ áby Piárze Ziemiłcy wżyftki łifty łádów Ziemiłkich łwémi rękámi podpisowáli. *SarnStat* 766, 334, 411, 943, 986; Napráwá łpráwiedliwółci/ vpadku przyzłłego nápráwá. *PowodPr* 66 marg, 51, 72; Wielki znák przyzłze^{so} żywotá w młodych/ iz będá dobrémi/ gdy do kołciołá y nabożeńftwá y boiáźni Bozey łkłonnymi łię pokázuiá *SkarKaz* 42a, 610a, Ooooo; *PaxLiz* B3; ná przyzłłe woyny y niepokoié oká nie mácie. *SkarKazSej* 666b; Czuy o łobie/ zábiefgay przyzłłemu błędowi. *KlonWor* 63, 1.

W połączeniach szeregowych (19): *TarDuch* E2; Słyzłeliłmy iz twoy vmyłł mądrołciá kwitnie y iáłnieie/ iz przelzłe rzeczy pámiętałz/ niniefzse zrzádzáłz/ máiáć znáiomóć o przyzłłych *HistAl* H2v, F5; W tym zakonye ábo piłmye łwyetým łá [...] obyáwyenya/ ták przyzłłych yáko przelzłych y potocznych rzeczy *KromRozm II* i4v, b2, pv; *OrzRozm* Q2v; *BiałKat* 156; A oczże łie thu łtáteczny á łthály trwożyć ma? á czegoż łie łękáć ma? gdy łobie vważy przelzłe/ przyzłłe/ y teráznieyłze rzeczy. *RejZwierc* 88, 138v; RAcz nas Pánie od włzego złego/ przeminęłego/ niniefzłego/ y przelzłego [!] wyłwobodzić *LatHar* 101, 6, 118, 200 [2 r.], 489, 662; *WujNT ktv* [2 r.].

W *przeciwstawieniach*: »przyszły ... przeszły (16), terażniejszy (4), będący [= *obecny*] (3), niniejszy (3), przytomny« (27): *KromRozm II* t4; *KromRozm III* B7; Krezus mało dzyerzał o iego [*Solona*] rozumie/ gdyż przyźle rzeczy więcey przekładał niż ninieyże. *BielKron* 112; Bo thák vczá Mędrcey/ iż to poćiwemu przyłtoi przeszłemi fie rzeczámí ćwiczýć/ á przyźle ná pilney pieczy miewác. *RejZwierc* 154; *WujJud* 223; ále to częfta w ięzyku świetjm (iż rzecz przjzłą wypifuie przez przeszłą/ á przeszle przez przyźle *BudBib I* 296c *marg*, 4.*Esdr* 7/16; Abowiem ty włyftki świádectwá nic fie nie ściągáią do terážnieyżey niewoley ich/ áni do przyźłego iákiego wedle ciáká zgromádzenia/ do ziemie oney *CzechRozm* 117; iż nie mowił Prorok o rzeczy nápotym przyźley/ ále o iuz będącey *CzechRozm* 135v, 117v, 126v, 133 [2 r.], 133v [2 r.], 135; *SkarŻyw* 166; *KochTr* 25; Záczywszy y niełmiertelność dułze práwie zágáłłá/ ieflibyłmy áni przeszłych rzeczy wpámieći rozmyłłali/ áni przyźłych zdrowá poráda/ y od łtárlzych wziętym przykłádem vprzedzáli. *StryjKron* A; Rácż nas [*Panie*] z przeszłych grzechow vzdrowić/ á od przyźłych racż nas obronić *ArtKanc* Mv; Przeto nie o terážnieyżeyby fortunie wáłzey rádzýć trzebá/ ále o przyźley/ ktora przyidzie z niedoštátkiem. *GórnRozm* I4v; *ActReg* 116; A ten Státut ma fie ściągáć nietylko ná przyźle rzeczy/ ále téż ná przeszle. *SarnStat* 398, 369, 382, 714; [Odpowiedziá ku mnie/ y rzekł mi: Co iest przytomnego/ to przythomnym/ á co przyłłego/ będącym [*tj. przyszłym*]. *Leop* 4.*Esdr* 8/46 (*Linde*)].

W *charakterystycznych połączeniach*: przyszła(-y, -e) biada, bład (2), błogosławieństwo (2), boj, boleść (2), chwała (5), cud, dobra, dziwy, fortuna, głód (3), gniew (11), grzech(y) (4), kazanie, klęska, kłopot(y) (2), krew (rozlanie krwi) (2), krolestwa, łaska (3), męka (9), myśl(i) (2), nędza, niebeśpieczeństwo (nieprześpieczeństwo, nieprześpieczność) (3), niefortuny, nieszczęście (4), niewola (2), odkupienie, ofiara (2), okrutność, papiestwo, plaga (3), pobudki, pociecha, pogoda, pomsta, potrzeby (4), pożytki, przeniesienie zapisow, przepuszczenie, prześladowanie, przyprawki, radości, ratunk, rozproszenie, rzeczy złe, skażenie, sława, smutek, sprawy ([czyje]) (6), srogość (4), stan, statut, strach(y) (4), szczęście (3), szkoda (4), śmierć (5), świat (koniec, odnowienie świata) (9), trudności (2), trwoga, tryumf, uciski, uczynki (zły uczynek) (2), upadek (20), wcielenie, więzienie, woda [= chrzest], wojna, wybawienie, zabicie [czyje], zaburzki, zamianki, zamieszki, zamutki, zasługi (2), zbawienie, zbytek, zginienie [czyje], zgorzenie (2), złe [= zło], zmartwychwstanie, zmiłowanie, zwycięstwo (2), żalność, żupy, żywot (2).

Wyrażenia: »blisko przyszły« (1): ktory [*obiecany Mesjasz*] miał wiele ludzi náwroćić/ á vpomínáć ie s przeszłych vpadkow ich/ á iuz opowiedáć im blísko przyźle ono záłlubione miłofierdzye Páńłkie *RejPos* 295.

»na potym przyszły« [*szyk 5:1*] (6): iż Prorok nie mowi/ o przyźley ná potym rzeczy/ ále o iuz będącey *CzechRozm* 133, 1v, 126v, 133v, 135v; przeto zdáłoby mi fię/ ábychmy zábiegáiąc ná potym przyźłym niebeśpieczeństwom/ [...] o inákłzey á vftáwiczney obronie kráíow Rułkich y Podolłkich rádzili. *VotSzl* C4.

»przyszła(-e) przygoda(-y)« = *futurus casus Mącz* [*szyk 16:2*] (18): [*Jezus powiedział do Piotra*:] O pietrze ty to mowił patrząc na łwé żądze/ a niewiełs przygody przyłłe *OpecŻyw* 97v; *RejPs* 44v; *RejKup* 14; Gdyż zdawná łzczęłliwemi tákie názywáią/ Ktorzy z dáleká przyźłych przygod przeftrzegáią. *RejWiz* 173, 72v; *RejZwierz* 44v *marg*; [*król Ludwik do Węgrów*:] Widzę ia káżdego

z was zdrowiem á gárdłem moim łczyt łobie przeciw przyłżłym przygodam czyńić/ y mną łobie boiáźni łwey wymowkę náydowác *BielKron* 306v; *Longe prospicere futuros casus*, Dawno opátrzić przilżłe przigody. *Mącz* 197a; Mądry s pilnoćią łtáry zwyczaj máią/ Iż przyłżłych przygod záwždy przeltrzegáią. *RejZwierc* 230, 133v, 134, 134v, 141, 262; *BiałKaz* H3; *SkarŻyw* 4; Bo oni [*astrologowie*] biegi mieśiącow ráchuiąc/ przyłżłe przigody ludzkie wiedźić chcą *SkarKaz* 518b; *KlonWor* 7.

»przyszłe przypadki« [*szyk* 7:2] (9): Ale zyemiá nie krzywá łam łobie krzyw káždy/ Iż ná przyłżłe przypadki nie pámięta záwzdyc *RejWiz* 87; Táme vłlyłzyłz ony liedm tráł trábiących o onych przyłżłych przypadkach/ iákie wedle czálów á wedle wiekow miály przypadác *RejAp* BB2; *RejPos* 187; Przyłżłe przypadki y czály minęłe/ Záwždy v mądrych w rołpráwách łłynęły. *RejZwierc* [213]v, 5v, 12v, 41; *MycPrz* II A; ktorzy [*gwiazdarze*] gwiazdom poddawáią wolnoć ludzką/ ábo z gwiazd chcą opowiedác ludziom przyłżłe ich przypadki/ łzczeńście ábo niełzczeńście. *WujNT* 8.

»przyszłe rzeczy« = *zwykle: przyszłość; futura HistAl, PolAnt, Vulg, Mącz, JanStat; supervenientia PolAnt; aventura HistAl; res futurae Modrz; futuri eventus JanStat* [*szyk* 71:59] (130): Nie koźdemuc tego Bog dał/ Aby rzeczy przyłżłe wiedział. *BierEz* S4; *OpecŻyw* 94, 180; *HistJóz* E3v; Też ielth pożytheczeń [*szmaragd*] onym kthorzy łie pieczołuią o przyłżłych rzeczách *FalZioł* IV 38a; *BielŻyw* 12; Czemu myłłaci o rzeczách przyłżłych głowę ná doł zchyláią. *GlabGad* B3; *RejPs* 184; Przyłżłe rzeczy dobrze miec ná pieczy *RejJóz* K4 *marg*, Fv, K4, L4; *RejKup* ee7; *HistAl* C2v, C6, F5, H2v; *MurzNT* 8v; *KromRozm* II b2, i4v, pv, t4; *KromRozm* III B7; *DiarDop* 112; *LubPs* gg5; Ten go [*Heliasz Solona*] w wiodł do Ráyu/ y mowił z nim wiele o rzeczách przyłżłych *RejWiz* A7v, 129v, 133, 141; Lepłfe ielth dziećię vbogie á mądre/ niźli Krol łtáry á łzalony/ kthory nieumie opátrzyć łie ná przyłżłe rzeczy [*qui iam nescit erudiri*]. *Leop Eccle* 4/13, 4.*Esdr* 4/27, 5 *arg*; *RejZwierc* 22v, 127; *BibRadz* I 371b *marg*, *Rom* 8/38, 1.*Cor* 3/22; *OrzRozm* Q2v; Są [*u Turków*] drudzy ielzche chytrzeyłzy co łie zá proroki máią/ [...] záwždy połzczą prołżąc Bogá aby rzeczy przyłżłe ludziom tráfiáli *BielKron* 260v, 79v, 112, 244; *Copulare cum praesentibus futura*, Ninieylze rzeczy s przilżłemi złáciić. *Mącz* 64d, 406b; ielłize łye náłz Arcybiłkup Gniéźniéńłki wczás nieobudzi/ á z Królem náłzym połpołu/ tym złym przyłżłym rzeczám/ poki ielzche moze/ nie zábieży. *OrzQuin* Z2; *LeovPrzep* F3; A włzákoź ciełelnemu ciálu y rozmyłłom iego dziwno łie to zda myłłic o tych przyłżłych rzeczách. *RejAp* 176v, AA7v; [*Apostołowie*] nic łie nie rozmyłłáiąc ná żadne przyłżłe rzeczy łwoie/ wnet bieźeli zá tym Pánem łwoim. *RejPos* 275, 66, 67v, 244, 327; *BiałKat* 20v, 156; Bo ow chocia y nie s práwá/ ále rádá/ píłmem/ á rołtropnym rzeczy przyłżłych rozważeniem siłá poćciwy człowiek moze ku dobremu Rzeczypołpolitey połłużyć *RejZwierc* 145; Ale dzilá drugiemu rozliczne perfumy/ Pomiełżáią w łzumnym łbie rozmáite dumy. Ze nie tylko o przyłżłych rzeczách by co wiedział/ Ale ledwe pámięta gdzie z wieczorá łiedział. *RejZwierc* 252, B2v, 41, 76v [2 r.], 79, 85v (24); *BielSpr* 38v; Bo ł ty [*Panie*] ták łpráwił ty rzeczy ktore przed tym były y ony y ty ktore były po tym y ktore teras łą/ y przyłżłes rzeczy vmyłłił *BudBib Iudith* 9/4, I 296c *marg* [2 r.], 4.*Esdr* 7/16, *Eccle* 40/2; *CzechRozm* 53, 71, 71v, 126v, 133 [2 r.] (10); *Paprpán* L2; Aleć to ná mądre náleży/ ráđzić o przyłżłych rzeczách: á ná wátpliwe Rzeczypołpolitey czály przyiacioły łobie iednáć. *ModrzBaz* 89, 26v; Chryłtus [...] łchodząc/ oznaymił vcźniom łwoim rzeczy włzytkie

przyślże *SkarJedn* 93; *SkarŻyw* A3v; *KochTr* 25; *StryjKron* A; *WerGość* 222 [2 r.], 225; Sam Bóg wie przyślże rzeczy/ á śmieie łye zniebá/ Kiedy łye człowiek trofcze więcéy niżli trzebá *KochPieś* 10; *GórnRozm* K3v; *ActReg* 61, 96; *LatHar* 593, 662; Gdyż tu Páweł nie o Chrześcijánłkim ále o Zydowlłkim obchodzeniu świát/ [...] y o potráwách y napoiách Zydom zákazáných mowi: ktore były cieniem y figurą przyślżých rzeczy: y przetoż iuż mieyfcá v wierných nie máią. *WujNT* 699, *ktv* [2 r.], *Rom* 8/38, *1.Cor* 3/21[22], *Col* 2/17, *Hebr* 11/20; A cokolwiek ninieyřzym/ y innémi Státutmi iest vřtáwiono/ y tu wpiřano álbo niewpiřano/ to ná przyślże przypádlé rzeczy chcemy/ áby było referowano. *SarnStat* 538 [*idem* 938], 369, 382, 398, 453, 538 (10); Przyślże rzeczy przeřieray y mądrze rozważay *CzahTr* C4; *GosłCast* 24; [Przyślże zářię rzeczy niepewné łá/ będá/ ábo nie będá: lecz co przeřzło/ iuż to ná práwie beřpiecznym mieyfcu łtoi. *SenekaGórn* 117 (*Linde*)].

Szeregi: »przyszły i (prze)minęły« [*szyk 1:1*] (2): ábowiem nam włáwnie należy przegłędáć minęte y przyřłte rzeczy náłte *RejPs* 184; *RejZwierc* 153. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»(tak) przyszły (jako) i niniejszy« [*szyk 1:1*] (2): *RejPos* 66; Niebeřpiecznořciam Zup ninieyřzych y przyřłżých: zábiezeć wczás trzebá. *SarnStat* 339. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 14 r., w przeciwstawieniach 3 r.*]

»(a(l)bo, ani, i, jako, tak) przesłży i (a(l)bo, ani, jako (i), tak (i)) przyszły« (12): ktore [*poselstwo, tj. Ewangelię*] P. Bog podáie wřzytkim wiernym/ nie dla iákich przyprawek/ zamiánek/ pobudek/ vtzynkow/ álbo zařlug przeřłých/ álbo przyřłých náłżých. *KrowObr* 44, 55v; bo iefliř łá bogowie tedyć muřzą wiedzieć wřzythko/ ále iř nie wiedzą przeřłých áni przyřłých rzeczy á przetoż teř nie łá bogi. *BibRadz* I 371b *marg*; *RejAp* 3v; *CzechRozm* 53; *ActReg* 61, 96; PRzenieřienie zapifów y kwitów/ [...] wedle zwyczáiu dawnégo Podláłkiégo/ ták przeřłé/ iáko y przyřłé/ czáły wiecznémi ápprobuiemy. *SarnStat* 542 [*idem* 1198], 28, 453, 1198; *KlonWor* 7. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 17 r., w przeciwstawieniach 16 r.*]

»(ani, bądź, i) terážniejszy i (ani, bądź) przyszły« = *neque instantia, neque futura; sive praesentia, sive futura PolAnt, Vulg* (5): Choć Páweł/ choć Apollo/ choć Cefás/ choć świáth/ choć żywot/ choć śmierć/ choć terážnieyřze rzeczy/ choć przyřłte/ wřzytki rzeczy wářze łá. *BibRadz* *1.Cor* 3/22, *Rom* 8/38; *CzechEp* 22; áni księřtwá/ áni mocářřtwá/ áni terážnieyřze rzeczy, áni przyřłte/ áni moc/ áni wyřokość/ áni głębokoość/ áni inřze řtworzenie/ nie bęđie nas mogłó odłáczyć od miłoości Bořey *WujNT Rom* 8/38, *1.Cor* 3/21[22]. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r., w przeciwstawieniach 4 r.*]

α. *Który nastąpi wkrótce* (138) : *TarDuch* C; *FalZioł* IV 21d; on teř pirwřzy řen nie iest dobry, bowiem iest zniámę przyřłzey choroby *GlabGad* L6; *Rejřóz* G7; duřze błogosłáwioné nie tak řłży prořto donieba [...]. Ale były ná ořobliwem mieřcu/ gđzie řię cieřzyły náđzieią przyřłte⁸⁰ przywiedźieniá do boga *MurzNT* 199; Lzeyřze iest przewinienie/ gdy kto wiedzác czyię przyřłzá řzkodę/ bliźniego od niey nie przeřřreže niedbálořcią řwoią *GroicPorz* mm4; Pápieř takieř Cefář przeřłzey řimy/ przez řwoie řlity/ ktore piřáli z Bononiey vpewnili křiářetá o przyřłżym Koncilium y pořelřtwie *BielKron* 211; Chorób przyřłżých znáki *SienLek* S[ss]v, S[ss]4v; A Paris ku przysřłemu boju sie gotowáł *KochMon* 30; A Krol zřzykowáwřzy woyleká Koronne v Lwowá ořtátniego dniá Czerwcá Mieřiącá ciágnáł prořto do Wołoch/ gđzie řię złe znáki przyřłzey poráři náłżých iáwnie okázowáły

StryjKron 672; Ztąd [z obserwacji nieba] wie oracz kiedy ma rolę vpráwować: Ztąd wie kiedy śiać/ álbo nowy fad ípráwować. Ztąd pogodę/ y wiátry/ y przyźły dézcz baczy *KochPhaen* 1, 16; *ActReg* 3v; *ArtKanc* C; *LatHar* 315; AGABVS prorok przyźły głód opowieda. *WujNT* Xxxxx; *SarnStat* 941; Y rzecz potym do Anny [*Dydo*] taką vczyniła/ Do przyźłego małżeńtwá fortel záłożyła. *PudłDydo* A3v, A4v, B2v.

W *połączeniach szeregowych* (2): Mátká fię iego [św. *Jana Chrzciela*, tj. św. *Elżbieta*] Duchem świętym nápełnia/ y iáko prorokini rzeczy niewidome widzi/ táiemne poznawa/ y przyźłe [tj. *narodzenie Jezusa*] przepowiada. *SkarKaz* 576a, 580a.

W *charakterystycznych połączeniach*: przyszy(-a, -e) bieg (2), boj, bolenie głowy, choroba (3), deszcz (3), głód, gniew, koncylijum, małżeństwo, niepogoda, porażka, stan [czego], suchoty, szkoda, wojna, zaprzeczenie (2).

Wyrażenia: »w rychle przyszy« (2): V ítarich ludzi gdi takowe paznocti będą á palce też zcienczeią znamię íeft fuchot w richle przyźłych á ímierci blińkiey. *GlabGad* P3v, Cv.

»przyszłe rzeczy« = o *przepowiedniach, wróżbach, przeczuciach; futura Miech, HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, Calep, Cn; res futurae Mącz, Calep; fata nascentia HistAl; ventura Vulg* [szyk 75:38] (113): *BierEz* L; *OpecŻyw* 77; *HistJóz* Bv; Celonites/ íeft Indijskiego żółwiu oko, Czarnoksiężniczy kładą gi pod ięzyk/ á thak rzeczy przyźłe ludziem przepowiadaią *FalZioł* IV 50d, IV 50d; fą niektorzy czo mieniá aby rzeczy przyźłe mogły być poznawane po liniach, to íeft, brozdach niektorich na dłoni ręku przyrodzonych y wyrażonych *GlabGad* P, L4v, L7, P; *MiechGlab* 56; *RejPs* 118; *HistAl* A3, A7v, L2, L3; *KromRozm I* C3v; *KromRozm II* gv; Przepátruy przyźlę rzeczy á wiáruy íie złego *RejWiz* 32, 4, 71, 176; *Leop* 3.Reg 14 arg, *Sap* 19/1, *Is* 41/22; *BibRadz* I 353v [2 r.], *Is* 41/22; *OrzRozm* G2v, Q2v; była w tym mieście bárzo dziwna pánná/ zakonniczká/ imieniem *Hildegárdis*/ ktora będąc częstokróć w záchwyceniu/ náwykła wiele rzeczy przyźłych opowiadác *BielKron* 284v, 3, 17, 18v, 23, 46 (13); *Portendo*, Známienuyę/ przifzłe rzeczy okázuyę á zwłáfczá yákie nieszczęśliwe. *Mącz* 445d, 20c, 87d, 112a, 163c, 271a (14); *OrzQuin* Z3; *Prot* A4; *LeovPrzep* F3v, G4, I4v; Słyżelichmy też iż wżędy á wżędy Ian íwięty to nam powieda/ iż widział tylko známioná á podobieńtwá przyźłych rzeczy/ á nie fámy rzeczy. *RejAp* 131, BB2, 2v, 76v, 120, 128; *Górndworz* Z; Profzę cie miły pánie byś obiáwił śludze twemu rzeczy przyźłe. *HistRzym* 128, 127v; Prorok Sámuel iuz vmárły/ á potym przez *Pithonifzę* wkrzefzony/ Saulowi królowi żydowłkiemu przyźlę rzeczy powiadał *BiałKat* 156, 98v, 156, 158v; *GrzegŚm* 59, 62; *RejZwierc* 2, 14, [28³]; *RejPosRozpr* c2, c3; Teráfim były v pogan obrazki z ktorych przyźle rzeczy vgádywáli *BudBib* I 465a marg, *Sap* 8/8; *CzechRozm* 42v, 69v, 106v, 127; *SkarJedn* 400; *SkarŻyw* 35, 173, 251 marg, 332, 559, 582, 583; Mówić o przyźłych rzeczách/ móy pánie to fą wżyfztko wróżki/ ábowiém Bóg mocen wżyfztko iáko chce obrócić *KochWr* 20; *Praescita* – wibáczenie przifzłych rzeczy, prorokowanię. *Calep* 839a, 410b, 832a, 838b, 839a, 856b, [994]a, 1103b; *WujNT* 300, *Ioann* 16/13, s. 566, Bbbbb2v; Niech [...] wybáwiá cie wíelczkowie twoi niebiełcy/ co pátrzą ná gwiazdy/ ráchuiá mieśiáce/ ábyć przyźle rzeczy opowiedzieli. *SkarKaz* 518b, 119a, 518a, 576a, 580a.

Szeregi: »bliiski a przyszy« (1): że nam Pan náłz pogroźki iákieś iáwne á iáfne ze wízech ítron okázowác raczy/ á pewne á znáczne znáki blińkiego á przyźłego gniewu íwego. *RejZwierc* 255.

»daleki i przyszły« [szyk 1:1] (2): Wiele iey inych ludzkich myśli dla zbawienney pomocy obiawiał Pan Bog/ y rzeczy przyfzłe y dálekie/ duchem prorockim wiedziáá y powiádáá dla potrzeby. *SkarŻyw* 582, 332.

»(i) przyszły i przeszły« (4): [*Przemysł*] przypominał im [*panom radnym*] przyfzłe y przefzłe rzeczy/ począcwfy aż od Czehá co zá przygody były y fá y iefcže będą *BielKron* 320v, 131v; Ianus, Bóg tego ymieniá Ianus/ który bywa ze dwoyá twarzą málowány/ to yeft/ y naprzod y ná zad/ známionuyąc przes to fze [!] on y przyfzłych y przeszłych rzeczy wyádomość miał *Mącz* 163c; *SkarŻyw* 173. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r., w przeciwstawieniu 1 r.*]

»przyszły a przypadły« (1): Albo co też pomoże komu vmieć Aftronomiá/ to ieft/ z biegow niebiełkich przyfzłe á przypadłe rzeczy/ á on y tych co przed oczymá ma nie vmie vzyć áni rozeznác. *RejZwierc* 14.

»przyszły i tajemny« [szyk 1:1] (2): A nawiełfze zálecenie iey [*Debory*] v ludzi ztąd bjło/ iż iey dał B.P. Duchá Prorockie⁸⁰/ ktorym táiemne y przyfzłe rzeczj widzieć y opowiedzieć mogliá. *SkarŻyw* 559; *SkarKaz* 518a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r., w przeciwstawieniu 1 r.*]

»terazniejszy albo przyszły« (1): Też vrina młeczna zmączone. Znamionuie bolenie głowy teraznieyfze/ albo przyfzłe. *FalZioł* V 4.

β. *Który ma nastąpić po śmierci (o zbawieniu lub potępieniu) (155)* : *PatKaz III* 139; Vnołfa náfs/ czełć/ Rołkoffy Nedznego Ziwota Zechmy wflyfczy Zapomnieli przjłęgo Kłopotu *RejKup* ee7, dd4; *KromRozm II* lv; *RejWiz* 121v; Zchodzenia z fwiátá/ y przyfzłego odpoczynku ludzi ípráwiedliwych/ złołliwi rozumieć niemogá *Leop Is* 57 arg, *Is* 35 arg, ZZ; Pobożni y wierni Krołowie w chwale oney przyfzłey ołobliwfzá zacność otrzymáią *BibRadz I* 143c marg, *7, *Rom* 8/18, *Hebr* 9/11, 13/14; *RejAp* 169, 186v, 194; Ktorzy [*prorocy*] ácz nie widzieli ciełfnemi oczymá wielmożności Páná tego/ ále mocnie vwierzyli obietnicam Bogá oycá niebiełkiego/ [...] y vwierzyli mocno onemu przyfzłemu odkupieniu fwemu. *RejPos* 209, 128, 179v, 247, 357; iż náłzá ciérpliwość wfzytkich rzeczy/ którąkolwiek ciérpiem dla Páná/ niegodna ieft/ áby była przyrównána ku przyfzłéy chwale *BiałKat* 28v, 233v; Iedenżeć tho człowiek/ ciáło y dułzá/ ále ciáłem zowie iż śmiertelny/ A dułzá iż theż ieft nie śmierthelny s fthrony odrodzenia y przyfzłego zmartwychwłtánia. *GrzegŚm* 18; *KuczbKat* 80; Iáko poćciwy człowiek przyfzedłzy ku láthom swoim ma ftan swoy ípráwowác/ y iáko fie ma ná przyfzłą drogę fwoię rozmyłłác. *RejZwierc* 137, B2, 132, 177v; *WujJud* 221; nieięsteś [!] obywatel fwiátá/ álie domownik boży/ niemáłz tu mielkánia/ álie do przyfłęgo się ciągniesz. *BiałKaz* C2, D2; *CzechRozm* 1v, 71v, 259v; *SkarŻyw* 235, 582; Gdyż też zakon miał cień dobr przyfzłych/ á nie łam obraz rzeczy. *CzechEp* 367, 22, 115; *LatHar* 103, 186, 381, 604; Dla pewney nádzieie przyfzłey chwały prágną Apołtołowie rozwiézác fie z ciáłem *WujNT* 2.*Cor* 5 arg, 2.*Tim* 2 arg, *Hebr* 9/11, 10/1; Ty poćiechy miedzy innemi fá przednieyfze: Nieśmiertelność dułz náłzych/ przyfzłe zmartwychwłtánie: dobre á Kátholickie z tego fwiátá zelźcie *SkarKaz* 381b, 384b, 551a.

W połączeniach szeregowych (2): A wiárá fie nie opiera/ o rzeczy ciełfne/ y iuż rzeczą będące: ále o niewidome/ o duchowne/ o przyfzłe. *CzechRozm* 263v, 264v.

W przeciwstawieniach: »niniejszy (3), ten (2), będący [= obecny], doczesny, trwający, tuteczny ... przyszły« (9): Ten wiek vczyłnił Nawyfzłfy dlá wielu/ á przyfłly dla niewielu. *Leop* 4.*Esdr*

8/1; *CzechRozm* 263v; *KuczbKat* 140; żeby [*Pan*] vbełpieczywłzy nas o przyślzym wiecznym błogółławieńftwie/ żeby téz o tym doczólnym nólzym żywoćie myślić niemiał *KochWr* 23; Prołzę cię [*Panie*] y zá pánicámi/ pánnámi/ [...] áby tutecznyimi rzeczámi gárdźili/ przyślzym łzukáli *LatHar* 95; iż vtrapienia tego czáfu ninieyłzego/ nie łą godne oney przyślzey chwały *WujNT Rom* 8/18; Abowiem nie mamy tu miáłtá trwáiącego: ále przyślzego łzukamy. *WujNT Hebr* 13/14, *Luc* 18/30; *WysKaz* 47.

W charakterystycznych połączeniach: przyszłe(-y, -a) błogosławieństwo, chwała (9), dobro (10), dom (2), droga (2), kłopot (2), miłosierdzie, nieśmiertelność, odkupienie, odpoczynek, pociecha (2), radość (4), rozkaz, srogość, szczęście, wesele, wyrozumienie, wyuczenie, zapłata, zmartwychwstanie (6).

Wyrażenia: »czas przyszły« = futurum Vulg (2): Leop 1.Petr 5/1; obiecał z námi czáfu przyślzego w dziwnych rołkołzách krołowáć RejAp 97v.

»drugi przyszły« (1): ludzie ktorzy łe wdáli w łpráwy tego łwiátá/ á nic niedbáią o łpráwy onego drugyego łwiátá przyślzego/ będa łe rádowáć/ kiedy łe wam będzie zdáło iże łcie wy bárzo vćilnieni *RejPos* 126v.

»przyszłe krolestwo« [*szyk* 3:2] (5): *RejWiz* 122; iż káždy narod człowieczy/ ktorýkolwiek łe nawięcey pará łpráwámi łwiátá tego/ záwždy łeft trudnieyłzy ku vznániu táiemnic Páńłkich/ á ku obaczeniu krolełtwá przyślzego niebiełkiego. *RejPos* 66v, 66v, 345; y zołtał [*św. Benedykt ze swojå siostrå*] ná cáłå noc/ o Bołkich rzeczách y przyślzym krolełtwie łłodko zniå bez łnu rozmawiaiać/ áłz łię názáiutrz rozełzli. *SkarŻyw* 252.

»na potym przyszły« (1): ktora [*nadzieja*] łe opiera o rzeczy niewidome/ duchowne y nápotym przyślze *CzechRozm* 264v.

»rzeczy przyszłe« (2): *CzechRozm* 263v cf *W połączeniach szeregowych*, 264v cf »na potym przyszły«.

»sąd (Pański) przyszły; srogość przyszła sądu« = *iudicium futurum Vulg* [*szyk* 6:4] (9;1): *RejPs* 218v; Ten Zołtarz nápiłáł Dawid [...] czyniać w nim zmiánkę [...] o Sądzie przyślzym/ o mękách grzełłnych ludzi/ o dobrodzieyłtwách Bożych/ y o Chwałách iegó *Leop* AAa; *BibRadz* I 356a *marg*; Gdy byłå otworzona pieczęć łzołta/ táł łe okazało podobiełftwo łtráchu łądu Páńłkiego przyślzego. *RejAp* CCv, 163v; onemu Ezdrałzowi Prorokowi łamże Pan vłty łwemi opowiedzyeć raczył/ gdy mu opowiedáł łrogość łądu łwoiego przyślzego. *RejPos* 248; *KarnNap ktv*; *WujNT Act* 24/25, *Apoc* 6 *arg*; Nie łłucháć tedy tey zdrády heretyckiey/ ále łię bárzo onego przyślze⁸⁰ łądu przełęknáć/ y náń łobie dobre vczynki gotowáć winniłmy. *SkarKaz* 5b. [*Cf teź b.* »przyszły dzień sądu«.]

»świat przyszły« = *orbis terrae futurus Vulg* [*szyk* 9:7] (16): *KromRozm* I K; Abowiemći [*Bóg*] Aniołom nie poddał onego łwiátá przyślzego [*habitatam futuram*]/ o ktorým mowimy. *BibRadz Hebr* 2/5, II 120d *marg*; ále mniáią [*Turcy*] mieć żywot błogółławiony wieczny po łmierći ćiełesnie/ to łeft w Ráiu rołkołzy/ gdzie łeft ogrod wod rołkołzney łłodkołści pod przezroczyłtym niebem (*marg*) Przyślzy łwiát (-) *BielKron* 260v; *RejPos* 126v; *KuczbKat* 55; *CzechRozm* 45, 52v, 54v; z táđ [*tj. z łstnienia czyłłca*] łię rozumie/ iż łię niektore grzechy ná onym przyślzym łwiećie odpulzczáią *SkarŻyw* 337; lepiej tu być karánym/ niż ná przyślzym łwiećie. *LatHar* 593, 93, 343, 454, 635; *WujNT Hebr* 2/5.

»przyszły wiek« = *venturum saeculum HistAl, Vulg; saeculum futurum Vulg, Modrz* [szyk 13:6] (19): *HistAl* I6; *Leop* 4.*Esdr* 8/1; *BibRadz* II 120d *marg*; Przedlię ielzczę Apoštoł dokłáda widzenia íwego o tych niefkończonych rokofszach wieku przyślęgo á kroleştwa Páńfkiego. *RejAp* 187v; Wyznawam ieden Krzeşt ná odpufzczenie grzechow/ y czekam zmártwychwítania vmárłych/ y żywotá przyślęgo wieku. *WujJud* 25v; *ModrzBaz* 28v; *SkarŻyw* 102; *SNie*/ który vczyfz vmiérác człowieká/ Y okázuielz ímák przyślęgo wieká. Vípi ná chwilę to śmiertelné cíáło *KochFr* 56; *LatHar* 91, 678; A to íobie zá płochy íen y bayki [*ludzie lekkomyślni*] máią/ Gdy im o przyślým wieku drudzy powiádáią. *KołakSzczęśl* A3, A3v; Abowiem niepodobna íelst áby cí ktorzy raz íą oświeceni/ [...] y íkofztowáli dobrego íłowá Bożego/ y mocy przyślęgo wieku/ á znowuby odpádlí *WujNT Hebr* 6/5, *Matth* 12/32, s. 51, *Mar* 10/30, *Luc* 18/30, *Eph* 1/21; *SkarKaz* 84a.

»przyszły żywot« = *vita futura PolAnt, Modrz, Vulg* [szyk 33:12] (45): alem dużę vmyflíł z przyślým żywotem wieczné ípoíc. *BielŻyw* 162; *MurzHist* A4v; *GroicPorz* aa2v; ktorzy [*poganie*] nádzíeie żadney/ o przyśflým żywoćie niemáią. *KrowObr* 77v; *RejWiz* 77v; *RejAp* AA6; *RejPos* 277, 293v; Dáni íą nam [*święci*] ná przykłád/ ábyfmy żywy przykłád mieli snich/ przyślęgo wiecznégo żywotá *BiałKat* 153v, 221; *RejPosWstaw* [21²]v, [41³]; íż śmierć cíelefna/ ínstrument íelst/ przyślęgo żywotá/ y przyślego zmártwywítania. *BiałKaz* D2; *BudNT* 1.*Tim* 4/8; przeto też nim [*słowem bożym*] woíuiąc/ y nim zábijáiąc/ żywotá te⁸⁰ docześnego/ nikomu nie odeymuie. Lecż to tylko odcína y vmarza/ coby było ná przekázíe [...] ku onemu przyślęmu żywotowi wiecznemu. *CzechRozm* 240v, 1v, 5, 65, 116v; *ModrzBaz* 37, 87v; *SkarŻyw* 511; bo íáko kto był Sláchcicem/ álbo Chłopem/ bogátym álbo vbogim/ wielmożnym álbo chudym páchołkiem/ ták też y po zmártwych wítaniu w przyślým żywoćie/ wtymże go ítanie być wierzyli [*Litwini*] *StryjKron* 155; *NiemObr* 112; Oítátká w przyślým żywoćie Czekam w rádoínéy ochoćie *KochMRot* A4, B3v; *PaprUp* K4v; Zmíłuy íię [*Panie*]/ nie choway pomíty/ do żywotá Przyślęgo: lecż ma złość/ y z grzechem proştotá/ Niech prośzē odnośi tu/ z pomítą karánie *GrabowSet* N; *LatHar* 142, 581; *RybGęśli* D2; *WujNT* 81, 435, 1.*Tim* 4/8; Przeto mußi być mieyfce íákie w przyślým żywoćie/ gdzie Pan Bog odpufzcza/ álbo oczýfzcza grzechy niektore. *WysKaz* 37, 37; *PowodPr* 27; íedzmy/ píymy/ bo íutro vmrzemy. Íáko mówią niewierni/ y niezbożni/ y beśtyálscy ludźie/ ktorzy o przyślým żywoćie [...] nie wiedzą *SkarKaz* 207b, 83b, 84b, 207b, 209a [3 r.], 384a.

Szeregi: »i docześny i przyszły« (1): íż on [*Pan*] żywym będąc/ żywotá ínfzym/ y thego docześnego/ y onego przyślęgo wiecznego z nieśmiertelnością vżycza *CzechRozm* 5. [*Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.*]

»(i) niniejszy i przyszły« (3): *RejPosWstaw* [41³]; *BudNT* 1.*Tim* 4/8; lecż pobożność do wśzytkiego íelst pożyteczna: máiąc obietnicę żywotá ninieyfzego y przyślęgo [*quae nunc est et futura*]. *WujNT* 1.*Tim* 4/8. [*Ponadto w przeciwstawieniach 3 r.*]

»przyszły i spodziewany« (1): tedyby flufznie kto mnićmógł/ íżby wiele ludźi do Krztu przyśtępowáło/ rádníey íie ítaráiąc o pożytki ninieyfzego żywota/ á níż o przyślży y o ípodziewaną chwálę *KuczbKat* 140.

»(ani, i, tak) ten a (ani, (jako) i) przyszły« = (*et, neque*) *hic, (et, neque) futurus Modrz, Vulg* (16): *KromRozm* I K; A thá nierozmierzona [*jest*] íáfká á dobrotá Páńfka/ ktorą nas wśzytki hoynie

opátruie/ Ze nas y tym y przyślým kroleństwem dáruie. *RejWiz* 122; *BiałKat* 221; *KuczbKat* 55; A iáko ieft fzyrokie prac ludzkich pole/ lácno obaczy ten/ ktory w potrzeby żywotá ták tego iáko y onego przyślęgo pilnie weyrzy. *ModrzBaz* 37, 28v, 87v; Grzech przeciw Duchowi świętemu nie będzie odpulczony/ áni ná tym świećie/ áni ná przyślým *SkarŻyw* 337; pokornie ciebie prośimy [...] ábyfmy ode wżego złęgo byli wyfwbodzeni/ wżelkimi dobrámi twemi ná tym y ná przyślým świećie opátrzeni *LatHar* 635, 93, 343, 454, 581; ále ktoby mowił przeciw Duchowi ś. nie będzie mu odpulczono áni w tym to wieku/ áni w przyślým. *WujNT Matth* 12/32, s. 81, *Eph* 1/21. [*Ponadto w przeciwstawieniach 3 r.*]

»terazniejszy i przysły« (1): ále Pobożność ku wżem rzeczám ieft pożyteczná/ iáko tá ktora ma obietnicę terazniejszyęgo y przyślęgo żywotá. *RejPosWstaw* [21²]v.

»przyszły a (i) wieczny« [*szyk 1:1*] (2): *RejAp* 192; Drudzy fą/ ktorzy máią mądrość táką [...]. Ziemiá: iż máią rozum tylo ná doftawanie y zátzymanie y rozmnozenie dobr świeckich docześnych: y w ziemi wżytek ich rozum zoftáie/ nie oglądáiąc fię ná wieczne y przyślę *SkarKazSej* 658a.

b. *O czasie; superveniens Vulg (135)* : V Cieśnie Rym Pánie Spiewać nie przeltanie/ Poki čás płynny y tve przyślę látá/ Będą zażywać przeftrońęgo świátá. *KmitaPsal* A3v.

W połączeniach szeregowych (8): prożę odkupicielu/ panie Iezu krifte iżby mie ftrzegł flugę twe⁸⁰ N. od wżytkiey fzkody/ Teraz/ y ninie y w przyślým czáfie *TarDuch* D5; Doftoyność tey [*liczby trzy*] z tąd fie vkazuie/ iże oto wżelki čás na trzy fie częłci dzieli/ prześlą/ ninieyflą/ y przyślą *KłosAlg* A2v; *RejAp* AA4v; *RejPosWiecz*² 94v; *RejZwierc* 19; ktorým iednym [*ludziom*] fluzył [*czas*] prześlý: fluzý nam teraz ninieyflý: fluzýć będzie drugim po nas przyślý. *CzechEp* 68, 68; *GórnRozm* L2.

W przeciwstawieniach: »przyszły ... przeszły (3), niniejszy, obecny, ten, ustawiczny« (7): *BielKron* 80v; Wiem co fásiedzi moi tego roku wierzą/ ále niewiem co przyślęgo wierzyć będą (poniewáfz co rok wiáry odmieniáią. *WujJud* 134v; *BudBib* 4.*Esdr* 4/42[45], 43[45]; á tak iefliby tá obietnicá y ten znák/ przez Ezáiafzá obiecány nie mogli fie ściągáć do czáfu dálšzego ná potym przyślęgo/ ále tylko do onęgo obęnego Ezáiafzowęgo/ tedybym ia też tákże mowił/ iż [...] *CzechRozm* 132v; Bo w wieczności nie máłz czáfu prześlęgo/ áni przyślęgo/ ále vftáwiczne dzišia. *WujNT* 754; Státut káždy ná przyślę czáfy pátrzy/ nie ná prześlę. *SarnStat* 49.

Wyrażenia: »przyszły(-e) czas(y)« = *futuri eventus, futura tempora JanStat* [*szyk 71:23*] (94): Mrowká fřzod látá robiłá/ Zyto do iámy nošilá: Ná žimę fie przyczyniáiąc/ A przyślý čás przęgládáiąc. *BierEz* Mv; *OpecŻyw* 87v; *TarDuch* D5; *BielŻywGlab* nlb 15; *LubPs* V3; Tákżęć fobie rozmyfláć będzie [*dusza po śmierci człowieka*] czáfy przyślę/ Y ony przeminęte iáko iey theż wyflý. *RejWiz* 121, 62v; Widżęże fie nikt mocá żadná nie wyłudzi/ Czás przyślý á márna śmierć/ káżdego obudzi. *RejZwierc* 22v; Bo też nie wieczná pámiátká mądrości iáko y głupości/ á przyślę czáfy wżytki rzeczy rowno zákryią zápomnienim. *BielKron* 79v, 80, 80v [2 r.], 81; *KwiatKsiąż* H; *SarnUzn* B8v, C; *RejAp* AA4v, 122v; ktore złoczyńce/ nie prze grzech prześlý karze/ [...] ále dla przyślęgo czáfu/ práwo to czyni *GórnDworz* Ff2; *RejPos* 41; *RejPosWiecz*² 94v; *GrzegŚm* 59 [2 r.]; *HistLan* A3; Nieżyczliwym rácz też dáć poćiwe vznánie/ Aby káždy rozmyfláł ná fwe powołánie/ A pomniáł káždy pilnie ná fwe przyślę czáfy *RejZwierc* [272], B2v, 19, [28³]v, 159v, 171, 236v, 238v; *BielSpr* c, 75v; *BudBib* 4.*Esdr* 4/42[45], 43[45]; *CzechRozm* 103, 132v; Ażem wżedł/ pánie/ do przybytku

twego/ Támem obaczył przyzły czas káždego. *KochPs* 108; *CzechEp* 68; *KochMuza* 27; *ReszPrz* 73; nie oglądaiąc się ná przyzłe czáy/ ták frodze [*pewien rozrzutny szlachcic*] iął się był íprofnego moczygębłtwa á wydmikuflłtwa z íwemi mátuřzámí/ [...] że one máiętności fwoie iedno przez dwie lećie przez gárdło przelał *WerGośc* 225; Cokolwiek raz przeminęło/ Niewrócony koniec wzięło: A przyzły czas Bóg ma w mocy *KochPieś* 47; *GórnRozm* L2; *LatHar* 512; *WujNT* 754; niepewna íeřt przyzłych czáfów wiadomość *SarnStat* 123 [*idem* 298, 424], 49, 202, 298, 424, 967; *SapEpit* A4.

~ Wyrażenia przyimkowe: »na przysze(-y) czas(y)« = *na przyszłość*; *in futurum Vulg*, *JanStat*, *JanPrzyw*; *futuris temporibus JanStat* (36): thak iakośme się około thego zwolili y obowiązali, thakową rzecz y vřfałe, niny y na przířłe czáy mocznie a nieodmiennie dzierzecz *ListRzeź w.* 23, w. 16, 46; *MiechGlab ktv*; A tak my to widząc a przegłádając to na przysze czasy nie chcemy takich trudnořci a zamieszania w Koronie tym przyczyną być *DiarDop* 112; *RejWiz* 132; Opowiedźcie te rzeczy ktore máię przyřć ná przyřłly czas/ y będziem wiedzieć żeřcie wy Bogowie. *Leop Is* 41/23, *Gen* 41/25, 1.*Par* 17/17; *HistRzym* 35v; Błogofławione Kroleřtvo ktore czáfu pokoiá sřtanowi łobie obronę ná przyzłe czáy *BielSpr* 75v; *NiemObr* 153; *GórnRozm* I4v; *WujNT* 1.*Tim* 6/19; *WysKaz* 41; Tákże téř Młynárze/ Kárczmarze/ y zagrodnicy/ [...] káždego roku ná przyzłe czáy ná řwięto S. Mikołáia płáćić będą. *SarnStat* 350; POřpolité ruřzenie woyny nieináczy/ iedno rozmyřlnie y z łufznych przyczyn y potrzeby pořpolitéy ná przyzłe czáy vřtáwiác będziem *SarnStat* 123 [*idem* 299], 35, 70, 81, 136, 181 (18); *KlonWor* 34.

~~ *Połączenie*: »na potym na przysze czasy« (2): vřtáwiamy: áby nápotym ná przyzłe czáy [...]: przedsię łady Ziemiłkie wřzedy były łádzoné *SarnStat* 718, 50. ~~

»przyszłego czasu (przyszłych czasow); w przysze czasie« = *w przyszłości* (3;1): gotoual [*Duch řw.*] íyey [*Maryi*] nayczyřłhřzego fercza krew panyenřką ku řpravye czlouyeczenřtwa przyřcz řynu bozemu gdy wpryřřłem czáfu myal řtápycz na řzwiyath. *PatKaz II* 43v; [*Dawid*] do Ieruzálem wřzytki řkárby nieprzyiacielřkie przyniořł [...]/ ktore pořwięcił Pánu Bogu ná budowanie kořciolá przyřřłego czáfu. *BielKron* 70v; *LatHar* +3v; *WujNT* 727 marg. ~

»przyszły dalszy« (1): ktochce na przysze dalszy czas lepiej dogodźic rzeczom swoim y vřpokoięniu swemu, musi gwałt sobie vřczynic [*tj. ponieřć koszt*] *ActReg* 135.

»przyszły(-e) dzień (dni)« [*řzyk* 3:2] (5): ábowiem íeřcze y ony dni przyzłe łą w opiece twoiey/ w kthorych był nikt íeřcze nienářtał. *RejPs* 206v; Dźiř bądź weřól/ dźiř vřzy bieřiády/ O przyřřłym dniu niechay próznęý rády *KochPieś* 24; RZekłem ia człek vřtrapiony/ w ořtátnich dnioch rořdzielony/ poydę k fortam grobu řwego/ widząc fřogořć dnia przyřřłego. *ArtKanc* P17v, T; *GrabowSet* H2v.

»przyszły dzień sądu (a. sądny)« (2): A řnadz miłá bracia iuř ty znaki nadchodzą/ przyřřłego dnia fřogiego łádu Bože^{řo} *LudWieř* A4; *SeklWyzn* c3v.

»na potym przyszły« (2): [*słowa*] przypířáne do křiąg Moyřezřwowych po řmierci íego/ nie řćiągáią się áni do czáfu/ iuř przed thym przefřłego/ áni teř do czáfu ná potym przyřřłego/ ále tylko do czáfu onego/ ktory był zá řywotá Moyřezřwego. *CzechRozm* 103, 132v.

»przyszły(-e) wiek(i)« = *przyszłość*; *saecula supervenientia Vulg* [*řzyk* 20:10] (30); *Leop Eph* 2/7; *KochSat* C2; będzie się dźiwował/ przyřřły wiek/ że ták długo Pan mię tu záchował. *Prot* B2; *RejPos*

141v; A tak thy káždy poćiwy człowiecze/ [...] rozmyłł cżáfy swoie y wiek przyłzły swoy *RejZwierc* 149; *KochPs* 104, 152; *KochMarsz* 155; iákíe morderftwá/ iákíe łpułtołzenia/ iákíe krwie rozłanie było/ łą tego iefzće pámiętnicy/ á Híftorye wlyzłtkie dołtátecźnie przyłzłym cżáłom y wiekom wypíłáły. *ReszPrz* 73; *KochPieś* 2; *ZawJeft* 44; *KochFrag* 21; *WujNT Eph* 2/7; *SarnStat* 897; *VotSzL* C. Cf »Ojciec wieku przyszłego«.

~ Wyrażenie przyimkowe: »na wiek przyszły« = *na przyszłość* (1): Nie choway pomłty niechoway karánia/ Ná on wiek przyłzły *GrabowSet* M2v. ~

»Ojciec, Pan, Ksiązę wieku przyszłego« = *Chrystus; Pater aeternitatis Vulg* (12:1:1): Abowiem máłucźki národził łie nam á łynacźek dan łełł nam/ y łtáło łie kxięłtwo ná rámieniu łego: y názwano bęđie łmłę łego/ Dziwny/ Rádny/ Bog/ Mocny/ Oćiec przyłłłgo wieku/ Kxiązę pokoiu. *Leop Is* 9/5; Iáko tho miał vyc Bog mocny á Kfiązę wieku przyłłłgo. *RejAp* 85v; Bo zborzył [*Chrystus*] Cżártá nieprzyacielá náłzgo/ zniłczzył łmierć wieczną/ [...] á okazał łie nam być práwym Oycem przyłłłgo wieku *RejPos* 33v, 15, 16, 17 [3 r.], 17v, 33v, 68 [2 r.]; Bo go [*Chrystusa*] Ezáiałz głołnie wyłławíł łefzće przed národzeniem łego/ Iż łie nam to vrodzi Bog mocny á ociec wieku przyłłłgo. *RejZwierc* 11; *LatHar* 553.

Szeregi: »przyszły i (prze)minęły« [*szyk* 3:1] (4): Bowiem tákie rozumy nawięcey łłynęły/ Co baczyły cżás przyłzły y ty [*czasy*] co minęły. *RejWiz* 62v, 121; Od pocżátku łwiáta wlyzłtki łpráwy przeminęlych y przyłzlych wíekow/ zwłálcźá zbáwiená náłzgo/ závźdy były zá łpráwą Duchá s. *RejPos* 141v, 41.

»nini i na przysze czasy; niniejszy i przyszły« (2;1): yłzechmi łie zwolili niny y na przíłłe cżáfy náłłe czeladkę [...] rzęđicz y sprawowacz *ListRzeź w.* 46, w. 23; tákźeby łieli y drudzy Bráciłzkowie przykłáđmi tę łpráwę v łiebie w Kláłztorach záchowáć/ pámięťájąc ná ninieylze y ná przylłe cżáfy *BielSpr* c. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 4 r., w *przeciwstawieniu* 1 r.]

»połłedni abo przyszły« (1): LEcz Duch iáwnie powłeđá iż w ołtátecźne cżáfy (*marg*) połłednich ábo przyłzlych cżáłow. (-) ođłtápią niektorzy od wíary *WujNT* 1.*Tim* 4/1.

»(ani, i) przesły, (albo, ani, i) przyszły« [*szyk* 6:2] (8): á wiele trápienia má człowiek/ gđyż niewie przyłzlych y przelłlych cżáłow/ áni łch móże poznáć przez żáđnego połłá. *BielKron* 81, 80v; *KwiatKsiąź* H; *SarnUzn* B8v, C; *CzechRozm* 103; Lzą łię zmieníły/ me źrzenice łbie/ Przyłzlych łię łękam/ przelłlych dní żáłuię *GrabowSet* H2v; *WujNT* 754. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 7 r., w *przeciwstawieniach* 3 r.]

»tak terážniejszy, jako (i) przyszły« = *praesens, futurus JanStat* (2): Abych łíłę twoię [*Panie*] mógl ták terážnieylzemu Opowíáđáć wíekowi/ iáko y przyłłłemu. *KochPs* 104; *SarnStat* 897. [*Ponadto w połączeniach szeregowych* 3 r.]

c. O ludziach i zbiorowościach ludzkich (75) :

a. *Który pojawi się w przyszłości; veniens PolAnt* (54) : tą panną bog obyauyl cżáfu zgrzełzenya adama z euą bo tego cżáfu obyauyl przyłzłá panną maryą *PatKaz III* 99v; Iezu ktorys w przypowłełciach mówácy do tkulczź [!] y do apołłołow łtan kołcioka [!] przyłłłgo opowłełá. ł(miłuj się) nad łnami. *TarDuch* B4, A4; A on rzekł [*starzec Aleksandrowi*]/ drzewiey niź wodá potopu zákryłá ziemię ciebiem przíłłłgo przeyrzał [*tua fata cognovi*] *HistAl* L2; *KromRozm III* N;

Y iáko fie mieli [Izraelici] sítác przyślým á wdzyęcznym narodem Abráánowym. *LubPs* M4, F2v, Y6; Tu Pan miłolierdzie łwe oznáymuie/ á ćielzy Adámá z żoną obietnicą plemienia [= *potomka*] przyślęgo. *BibRadz* I 2d *marg*; *RejPos* 153; A przetołz teras chce oznaymić chwałę ludu przyślęgo/ ktoregołię dziatki wefełá zradościá. *BudBib* 4.*Esdr* 1/36[37], 4.*Esdr* 1/35; Y połtáwił [Bóg] to widome niebo/ iáko łklep wyłoki/ y rościágnął ie iáko tablice ábo kxięgo áby wnie przyślý człek pátrzał *SkarŻyw* 258, 258 [2 r.]; wyznawam to iż bárzo nie rad piłzę/ o łprawách przyślę⁸⁰ Antychriftá *CzechEp* 412; *Phil* M2.

W przeciwstawieniu: »pierwszy ... przyszły« (1): Niech fie więcéy niechłubiá łtárodawné látá/ Z łwoimi Helenámi: iełt zá tego łwiátá/ Którá gładkościá włzytki piérwłzé ták minęłá/ Áz y przyślým nádzieię ná wieki odiełá. *KochFrag* 26.

Wyrażenia: »przyszłe potomstwo (przyszli potomkowie)« [*szyk* 6:2] (8): *PatKaz* III 91v; *BibRadz* *Deut* 4/37; *BielKron* 332; á ile mogé łwiátu/ á przyślému pothomłtwu one [*tych, którzy zginęli za ojczyneł*] oznáymuie/ áby ták w pámięci ludzkiey záwdy żyli *GórnDworz* V4v; włzyłtko to [*tj. radosne przyjęcie nowej żony Zygmunta Augusta*] czyniác dla poćiechy przyślęgo potomłtwá ktoregołię prágnęli oględáć *BiałKaz* Kv; Zá ktore [*nakłady na druk*] tak wielkiego á zacnego Pána dobrodzieyłtwo niepomáłu włzytká Sármátia y z przyślým potomłtwem łłuznie mu iełt powinna. *ModrzBazBud* ¶6v; A żadny wiek ták wdzięczny nie będzie/ Aby połługi wálzé znákomité Były potomkóm przyślým kiedy łkryté. *KochFrag* 30; *LatHar* 369.

»przyszły na potym« [*szyk* 1:1] (2): *CzechRozm* 142; głupia to o przyślým ná potym [*antychryście*] piłác, gdy iuz dawno w Rzymie pánuie *CzechEp* 412.

Szeregi: »tak niniejszy, jako przyszły« (1): My Lodwik [...] Król chcemy: áby przyśló ku włzech ták ninieyłzych/ iáko przyślých ludzi [*tam praesentium quam futurorum JanPrzyw* 3] wiadomołci: iż [...] *SarnStat* 881.

»terazniejszy, przyszły« (1): was pokryie Zápomnienie [...]. Których wzgárdá ludzie máią Terázniejszy: ni poznáią Przyłzli. *ZawJeft* 46.

ααα. *W funkcji rzeczownika:* »przyszły« = *potomek; futurus JanStat* (2) : tedy łłuznie mądrych ludzi baczenie to opátrzyło: áby piłmem dla pámięci przyślých [*królewskie dekrety*] były wárowáne. *SarnStat* 249.

Szereg: »niniejszy i przyszły« (1): Oznáymuiey ninieyłzym łiłtem którym to wiedzieć należy ninieyłzym y przyślým [*praesentibus et futuris JanStat* 1017] [...]: Iż [...] *SarnStat* 952.

αα. *O Chrystusie* (22) : *PatKaz* III 100; Nadobna obiethniczá o przyślým zbáwicyelu Kriłtułie Pánie. *LubPs* N6 *marg*; A to włzytko [*ofiary w Starym Testamencie*] były figury krwi tego Báránká niewinnego przyślęgo *RejAp* 52, 51v; iż y inłzy Prorocy tego to przyślęgo [!]/ zbáwicielá á łyná Páńłkiego z nim w Bołtwie iedyne⁸⁰ Aniołem Bożym częłto miánowáli. *RejPos* 150, 232v, 272v, 295, 305; Wiárá Pátriárchowie łwięci [sq] zbáwieni/ iż wwieryli obietnicám Páńłkim o przyślým Mefyálzu łwoim. *RejZwierc* 128v, 124v; iż on [*Salomon*] był figurá Mefyálzá przyślęgo Iezulá Chriłtułá łyná Bożego *CzechRozm* 192; oni S. łtárzy oycowie łię z wielką chęciá y wdychániem ku zbáwicielowi przyślému obracáli *SkarŻyw* 3, 262, 268, 271, 349, 481; *CzechEp* 321.

W przeciwstawieniach: »przyszły ... który przyszedł, przytomny« (2): A co fie vbiorow [kapłańskich] dotycze/ teć też Páná Kryšťulá nie iáko przyšľęgo/ ále iáko tego który iuž przyšľedł/ y mękę iego ktorą nas odkupić raczył/ známionuiá *WujJud* 147v; iž Ian nurzał w przyšľęgo [tj. *chrzcil w imię mającego nadejść Mesjasza*]: á vcźniowie Iezufowi iuž w przytomnego. *CzechRozm* 258.

W charakterystycznych połączeniach: przyszły(-a, -e) baranek, Jezus, krol (2), Krystus (2), Mesyjasz (11), Syn Pański, światłość, zbawiciel (4).

Wyrażenie: »na potym przyszły« (1): lecz [ofiara baranka była] naprzod pámiątką wybáwienia fynow Izraélfkich z Egiptu [...]. A potym pewnym znákiem báráná ná potym przyšľęgo Iezufá potomká Dawidowego fyná BOżęgo *CzechRozm* 262.

β. *Który będzie kimś w przyszłości (21)* : *PatKaz I* 4; á wźdyfmy fye zgodzić niemogli/ około wybieránia przyšľęgo Krolá *OrzList* i; y prošíł [Eliezer] Páná Bogá áby mu obiáwił żonę godną pánu iego przyšľęmu Izáákowi. *BielKron* 13, 332; Częgołz fię tedy o przyšľým ftárcu ípodziewác mamy/ który iuž yełt wźwey młodości íkapy y łakomy? *KwiatKsiąz* Cv, B3v, O3; *OrzQuin* Y4 marg; Nie odwlaczay karánia przestępcy iáwnemu/ Dla przestęgi Dworzánom y fłudze przyšľęmu. *Prot* D2v; *RejPos* 7v, 267; iefliž maćie wolá w małżeńftwo wftąpić: chowayćiež fye ftátecznie małżónkóm przyšľým wáłzym *BiałKat* 286; *RejZwierc* 217v; *WierKróc* B2; *StryjWjaz* Bv; *SkarŻyw* 371; *GórnTroas* 41; ile mniemam náłz fzwágrałzek przyšľy, Dom iuž przedał y połknał *CiekPotr* 34; *PaxLiz* C2, C2v; Zołtánie íerotá pánná: powinni y opiekunowie połowicę ábo część niemáłą iey dziedzictwá y połágu odeymuiá/ z źięćiami fię przyšľęmi ftárgowawfzy/ zá mąż pány nie dadzą/ áž im ono z mężem dáruie co chcá *SkarKazSej* 705b.

W charakterystycznych połączeniach: przyszły(-a) cesarz, dziedzic, krol (3), ksiązę, małżonek (małżonkowie) (2), matka, mąż (mężowie) (2), męczennik, pan (2), sędzia, sługa, starzec, szwagraszek, zięć, żebrak.

d. *O cechach (12)* :

α. *Który ujawni się w przyszłości (2)* : Mowi Duchem Prorockim [...] który mu był przyšľą zacność w Noem obiáwił. *BibRadz I* 4a marg.

W przeciwstawieniu: »przyszły ... niniejszy« (1): z których [słów] day nam Pánie Iezu Chryfće/ poiác przyšľą frogość twoię/ ábychmy niemiefzkáiąc do ninieyfzey łáłki w pokućie fię vćiekáli. *SkarŻyw* 121.

β. *Który ujawni się w czymś późniejszym życiu (10)* : powtarzamy yž czełtokróć z znakow przyšľęy [!] dobroći/ gdyż my yełcze młodzinczykami/ yakowi przyšľi meżowie mamy być/ może być poznano. *KwiatKsiąz* B3v, B3v, D3v, Q2v; [św. Piotr] Nierozumiał iefcze táiemnice y przyšľęy dołtoyności íwey/ ktorą mu Pan Iezus wykłáda *SkarŻyw* 597, 200, 307; To prawdá/ że by byłá nigdy nie zrownáła [ojczyzna, tj. dziedzictwo] Z ránym rozumem twoim [Orszulko]/ z piękniemi przymioty/ Z których fye iuž znáczyły twoie przyšľlé cnoty. *KochTr* 5; y nie mogły fię w nim [św. Mikołaju, gdy był dzieckiem] zátáić przyšľęy iego śwíątobliwości znáki/ bo z dziećinftwá iefcze pułtelniczy żywot záczał. *SkarKaz* 42a, 42a marg.

W charakterystycznych połączeniach: przyszła(-y, -e) cierpliwość, cnoty, dobroć (3), dostojność, stałość, śwíątobliwość (3), znamienitość.

e. *O świecie (1)* : Boć nie Angiołom poddał Bog okrąg przyśflej ziemie/ o kthorym mowiemy.
Leop Hebr 2/5.

B. *W przyszłości określonej: następny, kolejny (289)* :

a. *W stosunku do chwili obecnej, tj. do momentu przekazywania informacji lub momentu, o którym mowa; proximus Mącz, JanStat; alter PolAnt; veniens, posterus Mącz (229)* : O lynczku moy nãmileyfły/ ty znás iako gorzko iest fertzmu memu ij duffy moié twoié rozłączenié nocy przyśfle *OpecŻyw 159*; Lato będzie dżdżem przepadało. Ielień mierno lucha. Ale zima przyśzła/ pokazuje sie być barzo lnieżna. *LudWieś B, B2*; naviosnę przysła maia folwarkowe role wssisthki między sobą pomierzycz napoly a roszdielywssy maia na to loss puscicz komu się czo dosthanie. *ZapWar 1548 nr 2668; Diar 23*; Tęczą sie vkazála piękney zyeloności/ Vkázuiać ná przyśzły wieczor odmienności. *RejWiz 125v*; O to fię wrocę o tym czálie do ciebie roku przyśzlego/ á Sará będzie miała lyna. *BibRadz Gen 18/14, Gen 17/21, 18/10, 4.Esdr 6/30*; roześłał [papież] też listy przypowiadáiać Konciliu^m w Trydenćie/ ktore dla walek do tego czáfu być niemogło/ á tak ná przyśzły rok miefiacá Márcá złożono ielth *BielKron 223*; Ominamur tibi omnes in proximum annum consulatum, Ziczimyc sprziyamić wżisicy Burmiftrzoftwá ná przifzły rok. *Mącz 263b, 481a; OrzQuin Aav*; thego przerweczonego złączenia [tj. koniunkcji planet] skutki [...] przez pięć álbo sześć lat przyśzłych nawięczy sie peñnić będą *LeovPrzep D; BudBib I 9a marg*; tego dnia Anáftázyus nachwálebniefzła fię świętością opatrzył. A málo lpiac przyśzley nocy/ [...] potáiemnie/ z klawtorá polzedł *SkarŻyw 74, 305*; Potym Krol Iageło Stárułzek polpolite rużenie koronne vchwalił do Prus ná zimę przyśzłą *StryjKron 577, 161, 652; CzechEp 424; ActReg 5; WujNT 625*; A ná przyśzle lato zaraz ma bydz [żołnierz kwarciany] w obóz wpráwiön. *SarnStat 366.*

W charakterystycznych połączeniach: przyszłe(-y, -a) lato (3), maj, niedziela, noc (3), post, rok ([ile] lat) (12), wieczor, wiosna (2), zima (2).

Szereg: »przeszły i przyszły« (1): Aby mu Krol dał zTuncołu toiest zeCła Gdanskie⁸⁰ przeszłego roku resztę y przyszłego Roku intratę *ActReg 82.*

α. *O zgromadzeniach zwoływanych cyklicznie co jakiś czas (97)* : *ComCrac 14v*; thakeff teff lwieczky kazdy ma bydz karąn iefly ze thego nieuczynil thą wyną ktora bendzie na Seymie przyśflem poltanowiona. *ConPiotr 33v; Diar 30, 38, 40, 57 [2 r.], 58 [3 r.], 75, 76 [2 r.]*; radzi się z WM zgodziemy, jeśliż WM na to zwolic będziecie raczyć, aby tak napisano było, jakoby miejsca na przyszłym sejmie żadne glozy nie miały. *DiarDop 119, 118*; thákowy pozwány nie może roku przekłádác iedno prawdziwą niemocą/ ná kthorą ma ná roku przyśzłem przyfiadz lámotrzcę. *UstPraw G3v, G3 [3 r.], G3v, H4v; OrzRozm A3v, G2, I3; BielKron 218v*; ktory [Jan Narzymiski] też we Szrensku na przyszłych roczech przysiağwszy miejsce pisarskie zasieć ma *ZapMaz II G 61/160v; ActReg 134*; Y ktobykolwiek [...] mimo wolną przyśzłą Electiia/ by téz do koronáciiey przez gwałt przyśzedł/ ná pánowanie téy korony náltępował/ ten ma bydz poczytan zá *hoftem patriae SarnStat 15*; POzwalamy/ áby Vrodzony Ian Herbórt z Fulstzyná/ Státut ná polfkie przełożył y ná przyśzły Séym Koronny wygotował. *SarnStat 59*; Sąd włafną mocą máiać ná pewné rzeczy wzgląd/ lpráwę [...] ná Roki przyśzle Ziemiłkie odkłáda *SarnStat 1258, [8]v, 57 [2 r.], 75, 85, 88 [2 r.] (57)*; [na tho

s prawa naszego decret wyszedł Markowy Ruszinowy, przy prawie przislím, aby szie odwiódł meżow siedmią według nieznania długu thego *KsięgiSądWiej 1588 nr 4966*].

W przeciwstawieniach: »przyszły ... niniejszy, przeszły« (2): *OrzRozm A4*; Tá mi Quęstia pożytku nie uczyniła ná przefzłym Seymie/ więc mi tá druga ná tym przyfzłym vczyni *OrzQuin C2v*.

W charakterystycznych połączeniach: przyszła(-y, -e) elekcyjja, [prawo], rok (roki) (10), sejm (86), wybieranie.

Wyrażenia: »drugi [= następny] przyszły« = *najbliższy w kolejności* (2): Potym iefliby pozwány był tak niedbály/ iżeby téy fkaźni dofyć vczynić niechciał/ á vrządby to wyznał ná drugich przyfzłych Rokách: tedy [...] *SarnStat 1150, 267*.

»pierwszy przyszły« = *najbliższy w kolejności* [szyk 4:2] (6): Statut polliedni ktori iefł vczynion o Sądziech, Ziemfkich, Commisarfkich, Grodfkich, telko kv fpravąm fadownem ma bycz chovąn az do Seymv pirwfłego przyfłego valnego *ComCrac 17v, 11v, 17v [2 r.]*; *ZapWar 1550 nr 2666*; Lecz iż ten fkarb/ dobrá y prowentá onerámi y iurgelty fą ściśnioné: przetóz onych ná przyfzłym piérfwym Séymie cognicyą mamy vczynić *SarnStat 97*.

»ten przyszły« = *najbliższy w kolejności* (3): *ActReg 137*; A Ten Séym przyfzły/ ma fie począć od exequuciy tych rzeczy ktoré fie ná teráznieyfzym Séymie nie dokonály *SarnStat 78, 59*.

β. *O czasie: święcie kościelnym, dniu tygodnia, porze roku itp.; sequens Vulg, JanStat; subsequens HistAl; adexistens PolAnt; affuturus JanStat (93) :* *LibLeg 11/109 [2 r.]*; Nath tho yescze wssythko pan Viernoss bendzie vinien we Srode blyssą przeth swiáthkami przisslemy stanącz w Varssewie v Act Grodzkich *ZapWar 1550 nr 2665, 1548 nr 2668, nr 2669*; Nocy thedy przyfzłey widział wefnie Alexander/ iż trzymał w ręku iagodę *HistAl B8v*; I traffilo fzye w fzobothé przifla fłch Mafurek rano wftawfchi rzekl [...] *LibMal 1554/183v*; vftawiamy/ áby káždy ktori iaz ná fwym imieniu ma zrzucił gi [tj. spuścił wodę] do Swiátek przyfzłych *UstPraw K3; BibRadz Act 23/11*; Przyfzłey thedy nocy/ Krolowa przyfzła do mnie s fraucymerem pięknie przybránym *BielKron 458v, 59v, 379*; za ktore pulwłoki wziął utciwy Bartoż Zwarka marc. czterydzieści, a na zapusti przyfzle, ma iemu dać Grzegorz Gowiński pewnie marcas trzidzieści. *ZapKościar 1580/6, 1584/51, 1585/57v [2 r.]*, 61, 1595/88, 88v, 1597/85v; A w przyfzły fábát máło nie wftytko miáło zebráło fię ku fłuchaniu fłowá Bożego. *WujNT Act 13/44, Act 23/11*; rofkázuiemy: áby od Wielkiénocy przyfzłéy żaden nie śmiał drożéy nád to/ iáko iefł opifano/ winá Seremfkiego [...] gdfiekolwiek w króleftwie náfzym przedawać *SarnStat 274, 359*; A Dawid iákich kłopotow około dzieci vzył/ trudno ná krotce powiedzieć. Włafny to iefł krzyż małżeńki/ o ktorym fię w przyfzłą Niedzielę mowić będzie. *SkarKaz 45a; KlonWor 20*.

W połączeniu z imieniem patrona w funkcji nazwy święta (28): *LibLeg 11/12v*; yz przerzeczonny Chlewienszci przerzeczoney Annie Cziothcze swoyey rodzoney maią dacz piethnasczie kop grossy w polgroszczeh na Swiętho Swięthego Vocziecha blisko przisslego *ZapWar 1550 nr 2655, 1550 nr 2655; LibMal 1554/185v*; a yędrzey fwe ftrone obiecuie figmuntowy saplaczicz na fwyęte Marczin Przifle *ZapKościar 1583/37v, 1580/7v, 10v, 13v, 1582/31, 1584/47, 1585/53v*; Trzecié [roki] w Poniedziátek po S. Fráncifzku blisko przyfzłym. *SarnStat 726, 280, 346, 418, 615, 1079*. Cf »dzień przyszły«, »święto(-a) przyszłe«.

W charakterystycznych połączeniach: przyszłe(-y, -a) gody, gromnica, mięsopusty, Narodzenie Boże (Pańskie, Panny Maryi) (4), niedziela (przewodna, śródopostna) (5), noc (5), piątek, poniedziałek (8), sobota (szabat) (2), świętki (10), Wielkanoc (9), wtorek, zapusty (3).

Wyrażenia: »blisko (a. blisku, a. blizu, a. najbliż) przyszły« = *immediate sequens, proxime affuturus a. futurum a. venturum JanStat* (53): Item czałz a dzien y mieyfczye kv bithwye ym pokladamy thw wkracowye na dworze nalzchym od thego wtorku nayblyz prziflego vedw nyedziel *MetrKor* 26/62v; My slachathny Alexy Vmiastowsk Sczesny Pogrossewski Sczesny oltharzewski wyznawamy przes ninieyssy Cirograph ze my reczem [!] spolną renką za vrodzonego pana Raphala Czosnowskiego [...] sto zlotich grossi [...] slachatnemu panu Stanislavovi Czosnowskiemu na swiãthki blisko przissle *ZapWar* 1549 nr 2657, 1550 nr 2655 [2 r.]; *LibMal* 1554/185v; *ZapKościer* 1580/7v, 10v, 12; ciż Wóytowie y Sołtyłowie Wiárdunki náłzé dzieięćinné [...] w piętnaście dni przed swiãdki blisko przyzłłemi przynieść wiernie y cãle będą powinni. *SarnStat* 188; którzy [podskarbiowie i prowizorowie] tu ná Séymie do łzáfunku y nábywania pieniędzy dla potrzeb Rzeczypo(spolitej) łą náznãczeni/ ná Swiãtki blisko przyzłłé *SarnStat* 355; áby Zupnik náłz Ruski był powinien w kãżdym roku/ od źimy blisko przyzłłéy do Swiãtek *anni* 1590. [...] wyftãwiãć w Bydgofczy/ iedenaście tyięcy beczek łoli z dofypką. *SarnStat* 394; ZAdné miãłto áni wieš od Božego Národzenia blisko przyzłłégo poczãwfy: Podwody dármo dáwãć nie ma/ żadnému człowiekowi *SarnStat* 974, 56, 127, 274, 280 [2 r.], 345 (43); [złóželišmy sejm walny koronny w Warszawie na dzieñ wtóry miesiãca marca blisko przyszłégo *AktaSejmikPozn* 1597/203]. Cf »drugi blisko przyszły«.

»drugi blisko przyszły« = *alius proxime venturum JanStat* (2): które [dobra] będzie dzierzał y miał [...] od przerzeczonego swiãtã Národzenia Pãńkięgo/ álbo rãczéy od wzięcia dzierzenia do drugiego Národzenia Pãńkięgo blisko przyzłłégo *SarnStat* 1255, 1253.

»przyszły dzieñ« [w tym: z imieniem patrona w funkcji nazwy swiãtã (1)] [szyk 3:3] (6): In posterum diem vindicare Przifłłégo dnia być ná łãdzie obroniön. *Mącz* 85d; *HistRzym* 58v, 119; *WujNT* 122 marg; którychmy [sejm walny] im zložyli w Parcowie ná dzieñ S. Ianã Krzćicielã/ blisko w Roku ninieyfczym przyzłły *SarnStat* 1011, 345.

»swiãto(-a) przyszłé« [w tym: z imieniem patrona w funkcji nazwy swiãtã (10)] = *festum futurum a. proximum a. venturum JanStat* [szyk 14:3] (17): Bãdz vbłagan pãnie/ [...] áby nas táiemnicã they offyãry Wyzwolilã od grzechow [...]. A ty vrotzyłte przyšle Swiãthã były nam lekãrftwem wietznego żywotã. *KrowObr* 168; rofkãzuiemy/ áby od przyszłégo swiãtã Mãłgorzãty S. to wzyłtko hultãyftwo/ którzyby nie łłuzyli dorocznie/ męzczyznę y bialégłowy/ od miãłt exkludowãli *SarnStat* 522; Y rofkãzuiemy pod winã łtã grzywien/ áby ci wzyłcy/ którzykolwiek księgi którychkolwiek Stãrołtów [...] łprãwowãli/ ná swiãto S. Ianã Krzćicielã blisko przyzłłé wróćili *SarnStat* 541; iãkóž o tãkowym vprzłłpieczeniu przez Miłtrzã y Zakon w swiãto Gromnic blyłko przyzłłé ma byđz obwãrowano *SarnStat* 1080, 127, 280, 975, 1073, 1078 (16).

»ten przyszły« (2): łłch wthã przifłłã nyedzielã cztherzi nyedzielye bãdã dowyedzyawłchi łzyã ze then tho Zaremba myal pyenyadze wkomorze wdomu łwoyem *LibMal* 1552/167; *ZapKościer* 1584/43v.

γ. O sprawujãcym funkcję (1) :

Szereg: »niniejszy i przyszy« (1): (*nagł*) Przylięgá Mniska. (-) [...] Obiecię być poľlufzen Reguły/ y przełożonego kłaftornego tego ninieyżego/ y przyłflego. *KrowObr* 137v.

δ. *O tekście (w stosunku do tego miejsca w tekście)* (12) : Powiedaią iřz łie vkazał Dijabeł wielebneemu Biernatowi/ A iemu wyłłowił thy Wierze przyłże ktore w Płałterzu łą należony *TarDuch* F3; *GliczKsiąż* H4v; boć to co ty mówisz/ ná moich łexterniech przyłżłego moięgo Kazania iełt/ coć hnet chcełzi vkáże. *OrzQuin* Aa4v; ále iřz łámiczne członki rodzáyne/ też wiele niedołtátkow ćierpią/ ołobnie przyłży Rozdźiał o tym gadkę mieć będzie. *SienLek* 108; A ták tą łmierćią koźłową vczyniemy tym Kłyęgam koniec/ pánu Bogu dziekuiąc/ á prosząc go o przyłży początek. *SienLek* 164, 144v, 145v, 148, 155, 158; y wiele inłszych rzeczy/ ktore tákże zaráz/ y potym w przyłżłych dwu kápiłułách o teyże przedlię rzeczy mowiąc/ [*prorok Izajasz*] wilicza *CzechRozm* 142; O czym łzerzey łię ná przyłżłym kazaniu da P. Bog náuczcy. *SkarKazSej* 674a.

b. *W stosunku do określonego momentu, który może nastąpić kiedykolwiek* (60) :

α. *O zgromadzeniach* (50) : zadney dilacyey ani odkładv niebędzie mogli miecz zadnego, iedno telko gdzieby przed łędem vkazał y powiedźiał quit i dołłycz vczynienie za tęń dlug wtakovey mierze ma takovei dilacyey vycz ieden raz na przyłże roki *ComCrac* 22, 22; *PaprUp* I4; Potoź y od Xiążat Kurlandskich Poseł był, ym podobno naprzyszły Seim bydz kazáno *ActReg* 155; ktorą [*krzywdę*] pokazawłzy, łtrony ná przyłżłych rocęch, máią płác controwertowác o onę rzecz *SarnStat* 1284, 698 [2 r.], 799, 803, 847, 1162, 1182; *PaxLiz* Ev.

przyszły po czym (2): *UstPraw* C2; Który iełłize ná tym Séymie przyłżłym po koronáciię práwá łwęgo nie pokaże łłufznęgo/ tedy [...] *SarnStat* 977.

W charakterystycznych połączeniach: przyszłe(-y) egzekucyje poborowe, poroczki, roki (11), *sejm* (34), *spust, wiece, zjazdy*.

Wyrażenia: »blisko, bliski przyszy« = *najbliźszy w kolejności; proxime futurus* *JanStat* (35:1): ktorzy [*urzędnicy sądowi*] na wieczach povinni byvacz iełłiby na ktorych prze chorobę łwą niebeli na bliłko przyłłych wieczach, [...] prziiłfiącz mayą iako prze pravą chorobę na przelłych wieczach niebeli. *ComCrac* 15v, 15v; aby the włłitkie uchwały, thak opyłane za wielłone [!] bely, do blyłkiego przyłłe⁸⁰ Seimu walnego koronnego *ConPiotr* 34v, 33, 34v, 35; *Diar* 52; tedy Woźny choćia by go łąd nieprzydał ma Rok złóżyć łędziemu ná dzień łzołty ná Seymie wálnym bliłko przyłżłym po wyiechaniu Krolewłkiem *UstPraw* C2; á iełłiby vrzędnik co łtrácił z oney ćiążey niź winidą dwie niedzieli lecie á źimie ołm dni/ tedy ma onę rzecz zápłácić ták iáko poprzylięze ten tzyiá rzetz byłá/ ná porotzkách bliłko przyłżłych *UstPraw* G, C2, E2v; *BielKron* 217; Tá *facultas* páńów Podłkárbiów y Prowizorów ma trwác do bliłko przyłżłego Séymu *SarnStat* 443; á potym przyłłięze łámotrzyć rzeczony pozwány ná Rocęch bliłko przyłżłych [*in Terminis sequentibus* *JanStat* 667] z drugiemi dwiemá równemi łobie w łtanie: iřz [...] *SarnStat* 825, 39, 56, 79, 88, 93 (18). *Cf* »drugi blisko przyszy«.

»drugi blisko przyszy« (6): Przetóz tę łprawę do drugięgo bliłko przyłżłego Séymu odkłádamy *SarnStat* 1050; Opátruiemy też y to: áby miełczánóm y kupcóm włzelákim z Polłki wolno było do drugięgo bliłko przyłżłego Séymu Koronnęgo do cudzych Páńłtw po włzelákie towary ieźdźić *SarnStat* 1234, 88, 94 [2 r.], 267.

β. *O jednostkach czasu; sequens Mącz, Calep (9) : Mącz 353d; bo káždy ná vrzędzie będąc/ musiał o tem myśleć/ że drudzy/ ktorzi przyślých lat [annis vertentibus] po nim ná onże vrząd náftępować mieli/ ták fię przeciwko niemu záchować mogli/ iáko fię on (ná vrzędzie będąc) przeciwko nim záchował. ModrzBaz 43; Przed nią [światłością] gwiazdy drobnieyfsze po iednéy znikáią/ Y ták iuż przyślých nocy nieznácznie czekáią. KochPieś 9; Consequens, Sequens, futurus – Prziślzi. Calep 245b.*

Wyrażenie: »przyszły dzień« [szyk 3:2] (5): [kogut] Ieft ptak ludziem towarzyski, ktori łrzd noczy łwem łpiewaniem ludzi ku pracy pobudza/ á zafię czuiące pociefa kiedy godziny dnia przyślę⁶⁰ łpiewaniem przepowiada. FalZioł IV 18d; LubPs hh6; RejWiz 2v, 120v; NIe chlub fię dnia iuthrzejfzego/ gdyż niewieź [!] coć przyniefie przyślých dzień [quia nescis quid paritur sit dies] BibRadz Prov 27/1.

γ. *O ludziach (1) :*

Wyrażenie: »przyszły namiastek« (1): A co zebránia twęgo będzie/ To wšytko przyślých namiáftek ośiedzie. KochPieś 43.

2. *Dotyczący przyszłości (16) : WróbŻołt K7; A wielbiąc Páná Bogá [uzdrowieni przez Jezusa] roznošili á opowiedáli on wielki dziw á onę nádzyeię przyślých obietnic swoich/ po łzyrokości rozmaitych kráin y narodow. RejPos 222, [136]v, 153, 223; Byłyć ofiáry v ftárych wedle porządku Aaróná/ bito bydło/ dla tháiemnic przyślých BiałKat 353v, 103v, 278v; Abowiem tá záziębla mył co fie to rozumem á fthałofcią nie łpráwuie/ á chocia y ielcze nic ná nię nie przypádnie/ á iuż fie y podobieńfthwá przyślęgo lęka/ powiedz mi iefli kiedy bełpieczna álbo wesoła być może? RejZwierc 87v; ActReg 139.*

α. *O czasie gramatycznym (2) :*

W przeciwstawieniu: »przeszły ... przyszły« (1): Abowiem v Prorokow częftokroć čás przelšły bywa położon zá przyślých w czym fię nam znáczy wielka pewnoś tego co fię ma łtác ná potym iákoby fię teź tho iuż wykonać miáło. BibRadz I 303c marg.

Zestawienie: »czas przyszły« (2): BibRadz I 303c marg; Gdyż nie ták w Hebreyskim łtoi: Bo teź oni czáfu ninieyfszego/ praesens, nie máią: przetoż teź tám ták łtoi. Będę ktor y będę: á nie ieftem ktor ym ief etc. Dla czego mędrfzy regułkę tę wynáleźli/ iż czas przyślých zámyka w łobie/ y ninieyfszy y przelšły y przyślých čás. CzechEp 68.

a. *Dotyczący tego, co ma nastąpić po śmierci (4) : gdyż pewnie będzieł iłt y tu zá żywotá bełpieczeńftwá ná włzem łwego/ y tych przyślých wiernych á nieomylnych obietnic swoich RejZwierc 134v; SkarŻyw 546; á w nim [Piśmie Świętym] łą rzeczy ták trudne [...] o przyślých dzieiách łwiátá drugiego/ y o innych wyłokich do poięcia táiemnicách SkarKaz 81b.*

W przeciwstawieniu: »niniejszy ... przyszły« (1): ninieyfszą nędzę/ przyślých nádzieią ćiefzył. SkarŻyw 75.

II. *W funkcji właściwej: Który przyszedł (9) :*

1. *Który przybył pokonując pewną drogę (3) :*

[przyszły do kogo: ktor y [Korneliusz] czáfu iednego poobiednego vyrzał w widzeniu Anyoła Bożego do łiebie przyślęgo GilPos 77v (Linde).]

przyszły do czego z czym (1): Iezu kthorys niewiaŃtam do grobu z małciami przyŃzłem angielfkie widzenie vkazał. łmi(łuj) łie nadnami. *TarDuch* C7v.

przyszły skąd (1): Ani wdowá áni żadna łirotá/ áni opcy człowiek przyŃzli zdálekicy łtrony żadney lutołci nienaydzie *RejPs* 139.

Wyrażenie: »na pomoc przyszły« (1): cohortes subsidiariae, Woyská ná pomoc przyciągnęłe/ przisłłe [!]. *Mącz* 380d.

2. Który pojawił się na świecie, urodził się (1) :

Wyrażenie: »na świat przyszły« (1): WEłołym głołem łpiewaymy/ Národzenie pámiętaymy/ Kryftá zbáwięciela łwego/ w vbołtwie ná świat przyŃzłego *ArtKanc* B20v.

3. Który czegoś doznał (3) :

przyszły ku czemu (1): Powiadał [*Platon*] że trzy rzeczy duŃza iego żałowála. Bogacza łczodrego ku vbołtwu przifzłego. Mądrego od mądrolci opuŃzczonego. Czi godnego w złá ławę przyŃzłego. *BielŻyw* 85.

przyszły o co [= który coś stracił] (1): Naufragus patrimonio, O máyętność oyczyftá przifzły. *Mącz* 242c.

przyszły w co (1): *BielŻyw* 85 cf *przyszły ku czemu*.

4. Który zdarzył się (2) : Łyfty [*lege*: łysty 'łydki'] krotkie á miáŃsze znamio(nujá) ołzalenie á zawrocenie głowy przyŃzłe ku łtarolci [*tj. na starość*]. *GlabGad* P6v; *Intervenens* – Wtim przifzli. *Calep* 555b.

Synonimy: **I.1.** *kolejny, następny*; **II.1.** *przybyły*.

Cf **PRZYŚĆ**